

УДК 616.1(092) ПОПОВА К.В.

**ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА К.В. ПОПОВОЇ
(до 90-річчя від дня народження)**

7 грудня 2015 року виповнюється 90 років від дня народження видатного вченого, талановитого педагога, вдумливого лікаря, завідуючої кафедрою факультетської терапії в 1965-1992 рр., доктора медичних наук, професора Катерини Василівни Попової.

Весь її довгий життєвий шлях безпосередньо пов'язаний з Дніпропетровським медичним інститутом, який згодом був переіменований у Дніпропетровську державну медичну академію, а також із системою охорони здоров'я Дніпропетровщини.

У 1925 році в місті Дніпропетровську в сім'ї медичних працівників народилась дівчинка - майбутній лікар, викладач,

професор. Батько Катерини Василівни, Василь Архипович, багато років пропрацював фельдшером, а мати, Мотрена Єфимівна, була лікарем.

Дитинство Катерини Василівни випало на складні передвоєнні роки. Як і всі діти, навчалася у школі, однак у 1941 році у зв'язку з початком Другої світової війни вимушена була припинити навчання, закінчивши лише 8 класів. Окупація німецькими військами м. Дніпропетровська змусила сім'ю переїхати в с. Привольне, де пройшли два тяжких роки, аж до 1943 року, коли радянські війська звільнили Дніпропетровську область. У такий складний час Катерина Василівна, незважаючи на перерву в навчанні, відчувала надзвичайну потребу в продовженні освіти, вона вирішила за будь-яких умов стати лікарем.

Наприкінці 1943 року у напівзруйноване місто почали повертатися з евакуації і з фронту викладачі Дніпропетровського медичного інституту. Для відновлення навчального процесу були відкриті курси підготовки молоді до вступу в медичний інститут. Катерина Василівна в 1944 році успішно закінчила підготовчі курси, екстерном склала іспити за повний курс середньої школи й отримала атестат з відзнакою. З 1944 по 1949 рік навчалася на лікувальному факультеті

ДМІ, який закінчила з відзнакою. Зацікавленість майбутнього лікаря у науковій роботі привела до вступу в аспірантуру для продовження навчання (1949-1952 рр.) на кафедрі фармакології. Наукова діяльність Катерини Василівни у цей час була спрямована на вивчення шляхів фармакологічної корекції серцево-судинних розладів. У 1953 році під керівництвом професора Г.Є. Батрака нею була успішно захищена кандидатська дисертація з теми "Влияние препаратов астрагала на сердечно-сосудистую систему".

З 1953 по 1955 р. молодий вчений продовжувала працювати асистентом на кафедрі фармакології, однак потяг до клінічної роботи привів до переходу на кафедру госпітальної терапії, де Катерина Василівна продовжувала свою наукову, клінічну та дослідницьку роботу під керівництвом видатного вченого, професора І.І. Крижанівської. Результатом такої плідної співпраці став успішний захист в 1964 році докторської дисертації з теми "О роли центральной нервной системы в реакции на строфантин у больных с недостаточностью кровообращения".

У 1965 році молодий та енергійний доктор медичних наук Катерина Василівна Попова обирається на посаду завідуючої кафедрою факультетської терапії-2, яка була створена у 1954 році на базі 9-ї лікарні м. Дніпропетровська, де проводилось викладання цієї дисципліни студентам педіатричного, санітарно-гігієнічного, а з 1968 року і вечірнього відділення лікувального факультету. Ця кафедра була створена ще в 1954 році на базі 9-ї лікарні м. Дніпропетровська, її очолювали спочатку доцент Е.І. Хаїт, у подальшому І.І. Крижанівська та А.І. Ентін.

Неможливо переоцінити вклад Катерини Василівни в модернізацію навчального процесу з факультетської терапії. Разом із зацікавленими співробітниками кафедри – досвідченими

викладачами, лікарями, вченими професором В.Н. Горбенко, доцентами В.Ф. Вільгусевич, Т.М. Гайдамакою, Ю.Ф. Катужковим, Т.Т. Земляною, Н.Д. Чухрієнко, асистентами З.Ф. Августиневич, І.І. Юрченко, Н.К. Тарасовою та іншими втілювалася в життя нова концепція викладання факультетської терапії.

Складаються принципово нові програмовані посібники з викладання цієї дисципліни:

«Сборник упражнений по дифференциальному диагнозу» (1969 р);

«Контрольные задания по курортологии для студентов мединститута» (1971 р);

«Сборник дифференциально-диагностических задач по внутренним заболеваниям» (1969 р.);

«Учебное программированное пособие по курортологии» (1971 р).

За дорученням відділу з вищої медичної освіти МОЗ України співробітниками кафедри під керівництвом К.В. Попової був створений набір із 30 навчальних друкованих таблиць "Серцево-судинні захворювання та вади серця" (Київ, 1980р.). Набір цих таблиць і в цей час використовується в навчальному процесі, їх використовували також викладачі інших вузів України та за її межами.

Наполеглива праця кафедри під керівництвом Катерини Василівни була відзначена Ректоратом ДМІ та в 1976 році статус кафедри був підвищений і з цього часу вона стала кафедрою факультетської терапії лікувального факультету, де велось викладання за курсами факультетської терапії та фізіотерапії. Катерина Василівна була майстром клінічного викладання. Не одне покоління лікарів із вдячністю згадує високо-професійні лекції, клінічні огляди, практичні заняття.

Починаючи з 1965 року, Катерина Василівна разом з колективом кафедри розробляла наукову проблему вивчення різних ланок патогенезу діагностики та лікування серцево-судинної патології при таких захворюваннях, як хронічна серцева недостатність, ревматичні вади серця, ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба, цукровий діабет та інших.

Для вирішення поставлених завдань під керівництвом Катерини Василівни була реорганізована матеріально-технічна база для проведення наукових досліджень: створений кабінет функціональної діагностики, який був обладнаний найсучаснішим у той час обладнанням - багатоканальним електрокардіографом, сфїгмографом, спірографом, тахоосцилографом. У практику наукових досліджень та практичну роботу лікарні були впроваджені реополі-

кардіографія, тетраполярна грудна реографія, УЗД серця, реографія легеневої артерії, аорти, судин кінцівок, мозку. Була розширена кафедральна біохімічна лабораторія, освоєні та впроваджені нові біохімічні методи дослідження добової секреції катехоламінів, ацетилхоліну, холінестерази, рівнів електролітів у сироватці та еритроцитах, молочної та пірвіноградної кислоти, кислотно-лужного балансу, білків крові, імуно-біологічного комплексу та інші.

Зусиллями Катерини Василівни науково-педагогічна та лікувальна діяльність кафедри була поширена і на 6 міську лікарню Дніпропетровська, та з 1989 року саме ця лікарня стала провідною базою кафедри факультетської терапії.

Результати плідної наукової діяльності Катерини Василівни знайшли відображення у 175 наукових роботах. Під її керівництвом виконано 11 кандидатських дисертацій. Катерина Василівна є співавтором 5 монографій, винаходів, методичних розробок. Підсумки наукових досліджень були опубліковані в матеріалах VIII, IX, X, XI республіканських з'їздів терапевтів України (1969, 1973, 1977, 1982рр.); IV і V республіканських з'їздів терапевтів Білорусії (1969, 1973 рр.); III Всесоюзного з'їзду геронтологів (1976 р.), I та II з'їздів кардіологів України (1978, 1983 рр.); IX Республіканської конференції IV Головного управління МОЗ УРСР (1979 р.); Пленуму правління Всесоюзного наукового товариства терапевтів (1978р.); Республіканської конференції, присвяченої 100-річчю з дня народження М.Д. Стражеска (1976р.); VII республіканського (1981р.) та IV Всесоюзного з'їздів акушерів-гінекологів (1983р).

Багато уваги Катерина Василівна приділяла організації кваліфікованої медичної допомоги населенню. Співробітники кафедри, а також Катерина Василівна особисто проводили огляд пацієнтів у всіх профільних відділеннях міської лікарні № 9, 6, поліклінічних відділеннях 3-ї, 12-ї, 21-ї лікарень. На кафедрі виконувались госпрозрахункові науково-дослідні роботи, завдяки яким надавалась кваліфікована медична допомога працівникам заводів ім. Комінтерна, меблевої та фурнітурної фабрики, Орільської птахофабрики.

Катерина Василівна є визнаним авторитетом як науковець, лікар, викладач. Багато років вона очолювала предметну комісію ДМІ з терапії, була керівником наукової комісії з проблем серцево-судинних захворювань. Обиралась членом правління Республіканського товариства терапевтів,

членом Правління та Президії правління Республіканського товариства кардіологів.

З 1980 року була обрана головою обласного наукового товариства кардіологів та терапевтів.

Залишивши керівництво кафедрою у 1991 році, К.В. Попова продовжила працювати професором кафедри, а потім професором-консультантом Дніпропетровської державної медичної академії.

Урядові нагороди: почесні знаки "За відмінні успіхи у вищій школі", "Відмінник охорони здоров'я", медаль "Ветеран праці", почесна грамота МОЗ України, 15 почесних грамот обласної,

міської та районної адміністрації, ректорату – свідчать про велику шану до ювіляра та її заслуг у науково-педагогічній та лікувально-профілактичній діяльності в Дніпропетровській області. Вже багато років ім'я К.В.Попової занесено до Книги Пошани ДМА.

Колектив кафедри на чолі з чл.-кор. АМН України, професором Тетяною Олексіївною Перцевою в ці дні згадують Катерину Василівну-видатного вченого, талановитого педагога, вдумливого лікаря, колегу, високо-освічену й порядну людину.

Стаття надійшла до редакції
27.11.2015

